

Åshild Lunestad

Reis hvis du må

En kvalitativ studie om fraflytting fra bygda i Norge

Bacheloroppgave i Sosiologi

Veileder: Tor Anders Bye og Ewa Morsund

Mai 2019

SOS2900 Bacheloroppgave i sosiologi

Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU

Vår 2019

Reis hvis du må

En kvalitativ studie om fraflytting fra bygda i Norge

av Åshild Lunestad

Forord

Jeg vil først og fremst takke veilederne mine, Ewa Morsund og Tor Anders Bye. Takk for svar på alle spørsmål, utallige hjelpsomme kommentarer på tekst og tro på mitt prosjekt.

Jeg vil også takke mine informanter, som ville dele sine historier og erfaringer med meg. Uten dere ville det ikke blitt noen oppgave.

Takk til mamma, pappa og Vegard, som leste gjennom tekst og hørte på alle bekymringer. Og tusen takk til venner og familie, for oppmuntringer, interesse og distraksjoner.

Innhold

Forord.....	2
1. Innledning.....	4
1.1 Avgrensning og tidligere forskning.....	4
2. Teori.....	5
2.1 Kjønn.....	6
2.1.1 Å flytte.....	6
2.2 Bygda.....	7
2.2.1 Felleskap på bygda.....	7
2.2.2 Bygda gjennom livet.....	8
2.2.3 Bygdeidyll.....	9
3. Metode.....	10
3.1 Valg av design.....	11
3.2 Utvalg og rekruttering.....	11
3.3 Intervjuguide og intervjugjennomføring.....	12
3.4 Databehandling.....	13
3.5 Gyldighet og pålitelighet.....	14
4. Analyse.....	15
4.1 Å ville noe annet – mulighetens by.....	15
4.2 Vennegjeng på flyttefot.....	17
4.3 Et avstandsforhold.....	19
4.4 Å vende blikket hjemover.....	22
5. Konklusjon.....	23
5.1 Hovedfunn.....	24
5.2 Videre forskning.....	25
Litteraturliste.....	26
Vedlegg 1 - Intervjuguide.....	29
Vedlegg 2 - Infoskriv.....	31

1. Innledning

Jeg har en stor familie i Hardanger, og hele livet har jeg hver sommer tilbrakt flere uker i bygda der de bor og der faren min vokste opp. Men jo eldre jeg blir, jo færre fra den store søskenbarnflokket bor fremdeles i bygda. Alle kusinene mine har flyttet, mens fetterne mine er igjen og tar over tømmerbedriften eller sauefjøsset. Både personlig og sosiologisk er jeg interessert i betydningen av kjønn i vårt samfunn. Og med en sosiologisk nysgjerrighet har jeg sett på hvem som ble og hvem som reiste i Hardanger. Det har inspirert meg til å se på problemstillingen: *Hva påvirker om jenter vil flytte tilbake til heimbygda?*

1.1 Avgrensning og tidlige forskning

Hvorfor se på jentene eller kvinnene i stedet for mennene, eller hvorfor ikke se på alle kjønn, når det kommer til fraflytting? Hovedsakelig fordi det er det jeg er interessert i og fordi det er det teamet som tas opp om igjen og om igjen i nyhetene (bla. Helljesen, 22.07.2017/2017; Sandmo, 2016). Mye skrives om kvinner som flytter fra bygda og ikke kommer tilbake. Det er nettopp derfor jeg har valgt å fokusere bare på kvinnene i dette forskningsprosjektet. Kvinner er interessante å studere demografisk sett når det gjelder geografisk mobilitet. De er mindre bofaste enn menn, og flytter i større grad fra kommunen de er oppvokst i enn menn gjør (Fosso & Alvheim, 2001: 39). Det at kvinnerollen i samfunnet har endret seg er enda en grunn til at det er interessant å se på. Flere kvinner tar høyere utdanning, og i dagens samfunn etablerer man seg senere enn tidligere; gjennomsnittsalderen for å få sitt første barn er 29,5 for kvinner i dag (Statistisk sentralbyrå, 2019) mens den for 30 år siden var 25 (Statistisk sentralbyrå, 2017). De som er bekymret over få kvinner på bygda er gjerne opptatt av å øke kompetansen i distriktene, noe som tilsier at bygdekvinne må ut av bygda for å ta utdanning. Mange vil derfor være interessert i å vite hva som kan motivere unge kvinner til å flytte tilbake til bygda etter de er ferdig med studiene sine. Dette er et sosiologisk interessant fenomen, fordi det påvirker samfunnet vi lever i. At flere tar utdanning, og at flere flytter på seg påvirker både livet i byene og på bygda, og personlig synes jeg det er spennende å knytte dette temaet opp mot kjønn.

Flytting er geografisk mobilitet, altså å fysisk flytte fra et sted til et annet. Da min problemstilling dreier seg om hva som virker inn på jenters vilje til å flytte tilbake til bygda og hvorfor de dro, vil jeg presentere tidligere forskning på akkurat dette temaet.

Hvorfor flytter vi? Det er flere og nyanserte motiver bak hvorfor vi flytter, men forskning finner at jobbmuligheter er det viktigste motivet (Orderud, 2002: 84; Sørli, Aure & Langset, 2012).

Det er byene som har det største arbeidsmarkedet, og dermed har de en fordel over bygda (Grimsrud, 2000: 25). Sørлие et al. (2012) finner at arbeid spesielt for yngre er den aller viktigste faktoren, noe som ofte innebærer å flytte til mer sentrale strøk, mens det for de eldre i større grad handler om bolig og familie. Enkelte motiveres i større grad av individuelle årsaker når det kommer til flytting, som tilhørighet til en bestemt plass, familie eller miljø, mens faktorer som arbeid og bolig har en tendens til å være mer generelle (2012: 11-13).

Selv om jobb er det viktigste motivet for flytting på tvers av kjønn, er det likevel forskjell på kjønnene: der menn begrunner flytting med arbeid, begrunner kvinner det i større grad med familie (Sørлие et al., 2012: 13). Orderud (2002) finner at kvinner legger mer vekt på utdanning, fysiske boforhold og selve stedet når de velger hvor de vil bo enn det menn gjør (2002: 84). Det sosiale miljøet dit du flytter er positivt i en flyttesituasjon, uansett kjønn, men slekt og venner er viktigere for kvinner. Hos alle er jobb sentralt for flytting, men hvis jobb ikke er et tema trekker informantene i Orderuds studie frem muligheten for å «treffe folk man har noe felles med (...) nærhet til slekt og venner» (2002: 86).

Hva gjør studentene når de er ferdig med studiene? Få studenter har direkte planer om å dra tilbake til hjembygda, men tenker det kan være en mulighet om 10-20 år (Wiborg, 1990: 70). Grimsrud finner at kvinner med høy utdanning vil ut av byen og «tilbake til området de kom fra», men de vil ikke til heimbygda (2000: 36). Når det kommer til hva mennesker faktisk gjør, skriver Sørлие et al. at omtrent 50% av menn og litt færre enn 50 % kvinner fra distriktskommuner bor i hjemkommunen når de er 40 år (2012: 10). 33% flyttet mot mer sentrale strøk (Sørлие et al., 2012: 10).

I denne oppgaven vil jeg først vise til relevant teori og tidligere forskning på temaet, som vil fungere som en bakgrunn for mine funn. Videre vil jeg presentere hvordan jeg gikk frem i min datainnsamling og behandling av data. Deretter vil jeg presentere de funnene jeg har gjort i løpet av prosjektet med en kort gjennomgang av de mest sentrale temaene. Avslutningsvis vil jeg diskutere mine funn og hvilke konsekvenser de vil ha sett i sammenheng med mitt teoretiske fundament, i tillegg til mulige tema for videre forskning.

2. Teori

I dette kapitlet vil jeg presentere mitt teoretiske perspektiv i denne oppgaven. Jeg starter med å se på teori og konsepter flytting hos kvinner. Deretter vil jeg se på teori om selve bygda. Der vil jeg starte med å definere bygd som begrep, før jeg ser på felleskap i bygda blant annet

gjennom Tönnies begreper om *Gemeinschaft* og *Gesellschaft*, for å så presentere Villas *livsfasebygd* og ideen om *bygdeidyll*.

2.1 Kjønn

Med mitt fokus på kvinners flytting vil jeg følge i sporene av sosiologisk feministisk teori som fokuserer på kvinner og spør «og hva med kvinnene?» (Lengermann & Niebrugge, 2014: 440-441). Kjønn er en viktig del av prosjektet mitt, siden jeg setter søkelys på kvinner og flytting, og derfor er det nyttig å definere. Kjønn er et komplisert konsept, der det blant annet hjelper å skille mellom «Sex» og «Gender». Sex referer til det biologiske kjønn, mens Gender henviser til en sosial konstruksjon koblet til maskulinitet og feminitet (Lengermann & Niebrugge, 2014: 441). De forventningene knyttet til Gender påvirker kvinners flytting. Kvinner er et spennende forskningsobjekt når det kommer til geografisk mobilitet, både fordi det stadig blir problematisert i media, og fordi endringene i hvilken samfunnsmessig rolle kvinner har hatt i løpet av det siste århundre har ført til mye av denne flyttingen. Flere jenter fullfører videregående, og går videre til høyere utdanning, en utvikling som har ført dem vekk fra deres hjem på bygda og mot det urbane (Wiborg, 1990). Nedenfor ser jeg på flyttemotivene til kvinner, både hvorfor man flytter fra bygda og hva som eventuelt gjør at man vil tilbake.

2.1.1 Å flytte

Å flytte innebærer å ta med tingene dine og pakke dem inn i et nytt skap, en ny leilighet, en ny plass. Ordboksdefinisjonen av å flytte er «å føre til et annet sted» eller å «skifte bolig, oppholdssted» (Universitetet i Bergen & Språkrådet, 2018b). Når man ser på mobilitet finnes det en *strukturell tilnærming* og en *aktørtilnærming*. Grimsrud (2000) argumenterer for å kombinere disse tilnærmingene i en struktureringsteori, som ser på aktørens adferd og strukturene rundt som en dualitet, der mennesker skaper strukturer som begrenser dem (2000: 17). Når man ser på flyttemotiver blir naturligvis aktørens rolle sentral, men jeg vil likevel forsøke å se også på selve strukturen bak flyttemotivene, som hos Grimsrud. Hvis man vil ta høyere utdanning er det mange som må, eller velger, å flytte. Strukturene i samfunnet påvirker disse flyttevalgene både gjennom hvor universiteter er plassert, men også gjennom vekten som er lagt på høyere utdanning for å oppnå en rekke muligheter i samfunnet.

Å flytte til et nytt sted, uansett årsak, endrer store deler av hverdagen din. Wiborg argumenterer at det å flytte til et studiested innebærer at man blir en del av et nytt miljø og at dette «kan bety at den geografiske avstanden til hjemstedet (...) også blir en sosial avstand.» (Wiborg, 1990: 62). Jo lengre man blir i byen for å studere, jo større blir nettverket på studiestedet og det kan

minske kontakten med gamle venner fra bygda. Fra Grimsrud kan man supplere med at man i løpet av studietiden utvikler seg og skaper sin egen identitet, og da får bygdestudentene mindre til felles med de som ble igjen på bygda (Grimsrud, 2000: 25).

Hva med bygdejentene? Flyttingen til mer sentrale strøk er ofte knyttet til utdanning eller jobb. Grimsrud beskriver flyttingen til byen som et eventyr for bygdejentene, med studier, jobb, og nye miljøer, hun definerer dette som en slags «neonlyseffekt» byen har (Grimsrud, 2000: 29). For ungdom som flytter tilbake til bygda er et ønske om å stifte familie den dominerende faktoren (Wiborg 1990: 64), det samme er det sosiale miljøet. Har man ikke et sosialt miljø igjen på bygda, kan hele den fraflyttede vennegjengen flytte tilbake samtidig slik at de samlet sett vil utgjøre det miljøet (Grimsrud, 2000: 61).

2.2 Bygda

Bygda er sentralt når man ser på hvorfor jenter drar, og hva som kan få dem til å returnere. I ordboka står det at en bygd er et «landområde med mer eller mindre spredt bosetning som utgjør en naturlig eller administrativ enhet» (Universitetet i Bergen & Språkrådet, 2018a). Hva bygda er i dag er vanskelig å definere, men begrepene «den nye bygda» og «flytende bygdebilder» er et forsøk på å definere dagens bygd ved å vise til de endringene som skjer der (Almås, Haugen, Rye & Villa, 2008: 11). Næringene har endret seg, bygda er nærmere verden, og mennesker flytter mer på seg (Almås et al., 2008). Selv om mitt prosjekt dreier seg om de som har dratt fra bygda, er bygda i seg selv likevel en viktig del av hva jeg er interessert i. En bygd er et lokalsamfunn, der alle kjenner alle i et miljø i et mindre område som man kan definere det ut ifra en følelse av et felles «vi» innad (Villa & Haugen, 2016: 17-18). Ferdinand Tönnies er blant sosiologene som har skrevet om felleskapet i et lokalsamfunn, mens Mariann Villa ser på livet i bygda gjennom livet, og Marit Haugen og Mariann Villa ser på ideen om bygda som en idyll, og det er disse teoriene jeg ser på nedenfor.

2.2.1 Felleskap på bygda

Samfunnet er naturligvis sentralt i sosiologi, og en rekke sosiologer har beskrevet det på ulike måter. Gemeinschaft og Gesellschaft stammer fra Ferdinand Tönnies og omhandler samfunnstyper. Han tar utgangspunkt i skillet mellom det han mener utgjør et ekte organisk samfunn på den ene siden, og det som kun er en mekanisk konstruksjon på den andre (Tönnies & Harris, 2001: 17). Gemeinschaft er kjent og trygt, der er mennesker bundet sammen hele livet og lever fredelig sammen i landlige og rurale områder (2001: 52). Gesellschaft oppstår i urbane områder, og handler om livet i det offentlige rom (2001: 18-19). Mennesker som lever i

Gemeinschaft «forblir sammen til tross for alt som separerer dem» mens de som lever i Gesellschaft «forblir separerte til tross for alt som forener dem» (2001: 52).

Både Tönnies og Theodore Newcomb skriver om viktigheten av å være fysisk nære andre mennesker i et forhold. Tönnies mener at de dypeste forholdene er de mellom familie og romantiske par, og at disse forholdene utvikles til «*community of place*, som er uttrykket først og fremst som å bo nær hverandre» (Tönnies & Harris, 2001: 22ff). I tillegg legger Tönnies vekt på verdien av en felles boplass når han skriver at romantiske forhold må «være understøttet av å bo sammen og delte vaner» (Tönnies & Harris, 2001: 29). Det med bonærhet som et premiss for felleskap kan man også finne i Newcombs nærhetsprinsipp. Han argumenterer for at mennesker skaper relasjoner til andre mennesker de er fysisk nære og trekker også frem rollen et fysisk sted kan spille i medmenneskelige relasjoner (Tjora, 2013: 267).

En felles historie og felles referanser spiller også en viktig rolle i forhold mellom mennesker. Tönnies presenterer tre typer samfunn, som han beskriver som «*kinship, neighbourhood, and friendship*» (Tönnies & Harris, 2001: 28). Naboskap er sentralt til livet på bygda, folk møtes og blir nærme, de har felles minner og interesser. Her er vennskap knyttet til naboskap og slektskap, og at «delte minner skaper takknemlighet og lojalitet; den konkrete virkeligheten av slike forbindelser må manifestere seg i gjensidig tillit og tro på hverandre» (Tönnies & Harris, 2001: 29-30). Han beskriver også bygda som holdt sammen av en «felles ånd» (Tönnies & Harris, 2001: 36). Denne «felles ånden» finner man også igjen hos Mark Granovetter. Han beskriver vennskap og forhold som spenner over lang tid, gjerne hele livet, som en viktig del av hans konsept om sterke bånd (Granovetter, 1973: 1361), der vennskapene baseres på felles minner og en «felles ånd».

2.2.2 Bygda gjennom livet

Mennesker endrer seg i løpet av livet, hva de tenker, hvor de er, hvordan de ser ut, hvordan de forholder seg til de rundt seg. Dette gjelder også forholdet mennesker har til heimbygda. Mariann Villa skriver at «gjennom ulike livsfaser og -situasjoner bruker og opplever ein bygda på forskjellige måter» (Villa, 2002: 227). Hun finner at bygdeungdommen drar til byen som unge voksne, og at selv om de gjerne drar tilbake på besøk, foretrekker de bylivet fordi det er der de har venner og et felleskap (Villa, 2002: 228-229). Brottveit (i Haugen & Villa, 2008: 140) sier at bygda kan være et fint sted å vokse opp på, men at det «ikke nødvendigvis er et godt sted for ungdom». Haugen og Villa skriver at «ungdommer kunne også se på visse aspekter ved bygda som positivt for andre mennesker i andre livsfaser, men ikke for seg selv» (2008: 148).

Men selv om de ville ut av bygda som tenåringer, vil bygdeungdommen gjerne at egne barn vokser opp et sted borte fra byen, i noe som ligner deres egne trygge oppvekst (Villa, 2002: 230). De vil komme tilbake i en flokk av utflyttere og forandre på det de ikke liker. Men da utflytterne kommer tilbake bidrar de til en *rurbanisering* av bygda, der de tar med seg bylivsstilen tilbake til bygda, og tar avstand fra byggedyret og bygderasismen. Ungdommen vil dra ut, de som vil stifte familie vil tilbake, og noen av de eldre vil dra ut for å oppleve mer (Villa, 2002: 235). Villa og Haugen finner at «flertallet av bygdeungdommene ønsker å bosette seg i en bygd eller tettsted etter ferdig utdanning. Mens nesten halvparten av bygdejentene foretrekker et tettsted, foretrekker bygdeguttene i større grad bygda.» (2008: 142).

2.2.3 Bygdeidyll

Haugen og Villa (2008) undersøker hvordan både bygdeungdom og byungdom ser på bygda, der bilde av bygda dras mellom en idé å være enten kjedelig eller naturnær idyll. Det er interessant da jeg er opptatt av hva hvordan bygdejentene forholder seg til bygda og fordi den påvirkningen det kan ha på flytting. Bygdeungdommen trekker blant annet frem at bygda er et trygt sted å vokse opp, med mindre kriminalitet, bråk, og trafikk, at bygda ligger nære naturen, og at alle passer på og har god kontakt med hverandre (Haugen & Villa, 2008: 144). De negative sidene er de lange avstandene, få muligheter på underholdnings, kultur og jobbfronten, pluss sosial kontroll. Det er vanskelig å være annerledes eller skille seg ut på grunn av sladder og rykter. Haugen og Villa finner at spesielt jentene kjenner på dette, og mener det er mer snakk om dem enn om guttene (Haugen & Villa, 2008: 149 & 154). Likevel snakker bygdejenter «om fordelene ved å vokse opp eller oppdra barn i rurale områder» (Haugen & Villa, 2008: 145), og flesteparten av bygdeungdommen vil bo i bygd eller tettsted når de er ferdig med å studere (2008: 142). Byungdommen har en større avstand til bygda og beskriver en mer distansert bygdeidyll, med ideer om natur og turisme, og bygdeidyllen blir mer overdrevent (2008: 144-145).

Endrer hvordan bygdeungdommen ser på bygda seg etter at de har flyttet? Ja, argumenterer Wiborg (2008). Etter at de flytter blir spørsmålet: er heimbygda bare der de er fra, er et sted de identifiserer seg med, eller er det et sted de vil tilbake til? Hvor mennesker bor, og hvor de identifiserer seg med er ikke nødvendigvis det samme stedet (Wiborg, 2008: 159-160). Hvordan unge studenter ser heimbygda er påvirket både av fortiden men også deres håp for fremtiden. Om de vil tilbake eller ikke sees på i lys av hvem de vil være og hva slags fremtid de ønsker seg (Wiborg, 2008: 163-169). Wiborg skriver at når noen har flyttet fra heimplassen «vil ofte

tilhørigheten preges mer av de symbolske og emosjonelle ved stedet enn av stedet som arena for daglig sosial samhandling» (Wiborg, 2008: 164).

Jeg fokuserer på de som har dratt fra bygda. Jamieson (2000) beskriver «migrants» som enten «attached» eller «detached» til hjemstedet, etter deres syn på og planer om å flytte tilbake (Jamieson, 2000: 210-211). Wiborg beskriver at å bli i bygda for mange er uaktuelt, da de unge søker utdanning og opplevelser utenfor heimbygda, og det å bli ville tilsi å stå stille. Men etter studentene har flyttet ut og kommer tilbake på besøk blir beskrivelsen av bygda tettere opp mot en *rural idyll*, «en slags nostalgi som kan bli tolket som en avstand til hjemstedet» (Wiborg, 2008: 166-168). Bygdas symbolske betydning øker etter studentene flytter ut, mens tanken på bygda som «arena for sosial samhandling» blir mindre (2008: 169). Avstanden gjør at man lettere ser hva hjemstedet betyr, og det blir gjerne mer idealisert, en kulturell konstruksjon annerledes enn den virkelige plassen (2008: 172).

Ut ifra denne teorien og med utgangspunkt i problemstillingen min om hva som vil gjøre at jenter fra bygda vil flytte tilbake til bygda, har jeg formulert forskningsspørsmålene: *Hvorfor drar jenter fra bygda og hvordan forholder de seg til bygda etter de har dratt derifra?* For å belyse større deler av fenomenet om jenter som flytter fra bygda.

3. Metode

I innledningen min drar jeg frem søskenbarnflokkene i Hardanger, som var det som i utgangspunktet rettet min oppmerksomhet til bygdejenter som flytter fra bygda. Tjora (2017, 2018) argumenterer for at forskningsideer kan komme fra et «fenomen man blir nysgjerrig på» (Tjora, 2017: 16) og han fremmer en «induktiv drevet nysgjerrighet» (Tjora, 2018: 9). Som forsker er jeg særlig interessert i menneskers erfaringer, meninger og refleksjoner rundt samfunnsaktuelle tema, og derfor har jeg i min bacheloroppgave har jeg utført en kvalitativ studie med bruk av dybdeintervju (Tjora 2017: 114). Med utgangspunkt i problemstillingen: *Hva påvirker om jenter vil flytte tilbake til heimbygda?* har jeg stilt mine informanter spørsmål om deres valg å flytte fra hjemstedet sitt til en større by for å studere, hvordan de opplever byen versus bygda, og om de har planer om å returnere. For å gjøre det har jeg formulert forskningsspørsmål, altså generelle spørsmål til analysen, som det er mulig å svare på, og som jeg som forsker ikke vet svaret på (Johannessen, Rafoss & Rasmussen, 2018: 24-25). I denne delen av oppgaven vil jeg presentere hvorfor jeg har valgt å gjennomføre forskningsprosjektet

mitt som jeg gjorde, både ved å begrunne valg av design, utvalg, intervjuguide, intervjugjennomføring, databehandling og gyldighet.

3.1 Valg av design

I min analyse har jeg valgt å benytte meg av Aksel Tjoras Stegvis-deduktive metode (2017). Kvalitativ forskning bygger på et premiss om at det å undersøke et fenomen empirisk og benytte en systematisk induktiv tilnærming vil kunne gi større innsikt i et fenomen. I mitt prosjekt ligger jeg nærmere en *abduktiv tilnærming*. Det vil si at jeg starter med empiri, men lar «teorier og perspektiver» virke inn på forskningen før og samtidig med forskningsprosessen (Tjora 2018: 12-15). En av grunnene til å benytte teori tidlig i forskningsprosessen er at gode forskningsspørsmål er sentrale for datagenerering, og lar seg lettere formulere med en viss forankring i teori. Teori er et sett med antagelser om et fenomen (Johannessen et al., 2018: 29) og hjelper med å presisere sentrale begreper i forskningen (2018: 28-31) som det kjønn, flytting og bygd vil være i min analyse.

3.2 Utvalg og rekruttering

For å svare på forskningsspørsmålene mine vil jeg intervju informanter som har relevante erfaringer for mitt forskningsprosjekt. Jeg har derfor benyttet meg av strategisk rekruttering, som innebærer at et sett med kriterier avgjør hvorvidt en informant er egnet for intervju eller ikke (Tjora 2017: 130). Dermed ble mitt utvalg bestående av kvinner som har flyttet fra mindre bygder i Norge til Trondheim for å studere. Jeg bestemte meg for at jeg ville se på opplevelsene til kvinner som kommer fra bygder med rundt 2000 eller mindre innbyggere. For å rekruttere informantene benyttet jeg meg av «snøballmetoden» der jeg spurte etter andre relevante informanter fra de allerede rekrutterte informantene (Tjora 2017: 135). Jeg tok kontakt med mine venner fra mindre plasser og spurte om de hadde noen venner eller bekjente fra samme plass som kunne tenkt seg å bli intervjuet.

Med snøballmetoden er det viktig å være klar over etiske hensyn, da noen av de potensielle informantene jeg kontaktet ikke nødvendigvis hadde godkjent at vår felles bekjente delte deres informasjon med meg (Tjora 2017: 136). Derfor var jeg veldig tydelig på at det var noe de potensielle informantene kunne takke nei til, og at de hadde mulighet til å trekke seg når som helst dersom de takket ja. Gjennom snøballmetoden fikk jeg flere navn, og kontaktet flere av disse gjennom Facebook, da jeg ikke hadde annen kontaktinformasjonen enn navnet deres. Jeg lyktes til slutt med å rekruttere fire informanter, tre fra bygder i Trøndelag og en fra bygd i Møre og Romsdal. Noen av disse er fra kommuner med flere enn 2000 innbyggere, men bygda

de er fra innad i kommunen oppfyller mitt kriteria. Her er en kort presentasjon av informantene, med pseudonym.

«Elise»	22 år gammel student ved NTNU fra en bygd i Nord-Trøndelag.
«Andrea»	23 år gammel student ved NTNU fra en liten bygd i Møre og Romsdal.
«Sigrid»	23 år gammel student ved NTNU fra en bygd i Nord-Trøndelag.
«Dina»	23 år gammel student ved NTNU fra en liten bygd i Sør-Trøndelag.

3.3 Intervjuguide og intervjugjennomførelse

Med inspirasjon fra forskningstema og tidligere forskning på området utformet jeg en skisse til en intervjuguide. Her startet jeg med oppvarmings spørsmål, der informantene ble oppfordret om å snakke litt om seg selv, for å skape trygghet hos informanten (Tjora 2017: 146). I refleksjonsdelen av intervjuet fokuserte jeg på fire ulike tema: Studier, livet på bygda, kjønnsroller og informantenes fremtid. Det er i tråd med min problemstilling om hvorfor informantene flyttet, hvordan de forholder seg til bygda nå og hvorvidt de vil tilbake til heimbygda.

Intervjuene ble gjennomført i løpet av mars 2019. To av intervjuene ble holdt i grupperom på NTNU, mens to intervjuer ble gjort på en kafé i Midtbyen. Jeg lot informantene foreslå hvor intervjuene skulle holdes, alt etter hvor de følte seg komfortable. Alle intervjuene varte rundt 45-60 minutter. I påvente av konsesjon fra NSD hadde jeg ikke tillatelse til å ta lydopptak av de to første informantene, slik at det ble nødvendig å ta detaljerte notater underveis i intervjuene. Rett i etterkant av hvert av disse intervjuene renskrev jeg notatene på pc, slik at jeg kunne legge til flere detaljer der jeg husket det. Både da jeg noterte og renskrev var jeg opptatt av å merke det som var direkte sitater for skille det fra det som var mine egne notater. Å bare skrive notater under intervjuene gjorde det lettere for meg å følge intervjuguiden samtidig som jeg ikke hadde problemer med å komme med relevante oppfølgingsspørsmål, og det gjorde at det ble naturlige tenkepauser mellom spørsmålene. Notatskrivingen gjorde også at jeg gikk glipp av noen detaljer informantene kom med fordi jeg ikke hadde mulighet til å skrive ned alt. I de to siste intervjuene benyttet jeg meg av lydopptak, da fikk jeg mer detaljert data og sitater til å benytte i analysen. Likevel gjorde lydopptakeren at jeg ikke trengte å skrive notater, og slik ble de

naturlige tenkepausene færre. Det ble en friere samtale, men det ledet også til at jeg formulerte spørsmål annerledes enn i intervjuguiden.¹

Jeg startet alle intervjuene med å gå gjennom infoskrivet, og legge vekt på at det var frivillig å svare på spørsmål og at de kunne ombestemme seg og trekke deler eller hele intervjuet i ettertid. Jeg forklarte anonymiseringsprosessen slik at vi var enige om hva som skulle anonymiseres. I de to intervjuene jeg benyttet meg av lydopptak spurte jeg først om tillatelse til å gjøre opptak. Der jeg tok notater spurte jeg også om det var noe de var komfortabel med.

3.4 Databehandling

Intervjuene av de to siste informantene transkriberte jeg på en egen datamaskin etter regler nedsatt av Institutt for sosiologi og statsvitenskap. Jeg transkriberte nøye og inkluderte non-verbale lyder og pauser. Alle mine informanter hadde dialekt, noe jeg valgte å transkribere til bokmål, for å ytterligere beskytte deres anonymitet og fordi dialekten i utgangspunktet ikke ville ha betydning for min analyse. Jeg fokuserte heller på å beholde meningsinnholdet i informantenes ytringer.

Da jeg var ferdig med renskriving av notater og transkripsjon av lydopptakene, skrev jeg ut dokumentene og brukte post-it lapper til å kode datamaterialet. Jeg benyttet meg av empirinær koding, altså koder som sier noe om hva som faktisk dukket opp i intervjuet (Tjora 2017: 201). Disse skrev jeg på post-it lapper, før jeg testet kodene for å forsikre meg om at jeg ikke kunne kommet frem til de før kodingen, og at kodene viste hva informantene sa under intervjuene (Tjora 2017: 203). Slik jobbet jeg hele tiden tett opp mot det faktiske innholdet i intervjuene i kodingsprosessen og videre.

Både under intervjuprosessen, transkriberingen av intervjuene og selve kodingen dukket det opp interessante *empirisk-analytiske referansepunkter* som vekket min interesse og nysgjerrighet, for å ikke miste disse, skrev jeg notater i et eget separat dokument for å ta vare på de (Tjora 2017: 204-207). Disse referansepunktene la jeg til side i kodeprosessen, og de ble nyttige da jeg tok de frem igjen til kodegrupperingen. Da jeg hadde kodet alle intervjuene, grupperte jeg de kodede post-it lappene etter tema på en vegg i leiligheten min. Da jeg kodet veldig store mengder av datamaterialet gjorde dette det mer tydelig hvilke temaer jeg ville fokusere på (Tjora 2017: 207). Metoden med å benytte meg av post-it lapper gjorde det lett å flytte rundt på kodene, og å gjøre det som i utgangspunktet var 20 kodegrupper om til 4, både

---

¹ Se Vedlegg 1 - Intervjuguide

ved å utelate de temaene som var mindre interessant og å kombinere temaer, samtidig som jeg forsikret meg om indre konsistens og forskjeller mellom de ulike gruppene (Tjora 2017: 209). Denne indre konsistensen gir pålitelighet til prosjektet, og de kodegruppene jeg kommer frem til er knyttet til de spørsmålene jeg ville ha svar på - noe som bidrar til gyldighet. Jeg benyttet de empirinære kodene som utgangspunkt til å velge ut hvilke sitat jeg har tatt utgangspunkt i, med min analyse. Jeg valgte de sitatene som i høyest grad uttrykte den meningen som informantene formidlet, knyttet til de mest interessante temaene i materialet, i tillegg ble det lettere å sitere fra de intervjuene der jeg hadde lydopptaker. Da mitt fokus er motivert av en personlig interesse for noe som kan sees på som et samfunnsproblem, altså det faktum at unge kvinner flytter fra bygder til mer sentrale strøk, er det viktig at jeg utviser høy grad av transparens og en åpen tilnærming til materialet (Tjora 2018: 87-88).

3.5 Gyldighet og pålitelighet

Målet med datagenereringen og analysen i bacheloroppgaven er å komme frem til «generaliserbar forståelse» eller «konseptuell generalisering» etter SDI-modellen (Tjora 2018: 10-18). Gjennom SDI-modellen starter man med innsamling av data, før man behandler data, koder, grupperer, og avslutter med å utvikle konsepter og eventuell teori. Gjennom hele prosessen gjør man en rekke deduktive tester for å kvalitetssikre forskningen (Tjora 2018: 16-17). Jeg har derfor et ønske om å utvikle konsept som kan øke forståelsen av kvinners fraflytting fra bygda. Tjora beskriver målet til kvalitativ forskning som «å utvikle innsikt knyttet til et fenomen, hvor denne innsikten kan testes ved en form for konsept- eller teoriutvikling» (Tjora 2018: 71). Derfor har jeg brukt teori og tidligere forskning for å «sikre relevans» (Tjora 2018: 19) og «gyldighet og generaliserbarhet» (Tjora 2018: 19). Vassenden (2018) skriver fra Bourdieu og Wacquant at empirisk forskning uten teoretisk orientering er blind, mens teori uten empiri er tom (Vassenden, 2018: 146-147), derfor trenger vi begge deler.

Når man velger å bruke kvalitative intervjuer er det alltid en viss fare for feilkilder, med at informanter ikke forteller sannheten, enten fordi de husker feil eller fordi de ønsker å skjule noe. Jeg kom i kontakt med mine informanter gjennom felles bekjente, og dette er en potensiell svakhet ved prosjektet, siden informantene kan være usikker på om jeg ville dele informasjonen videre. Nettopp derfor spesifiserte jeg at selv om vi hadde en felles bekjent ville jeg ikke si til dem hva de hadde sagt, eller at de i det hele tatt hadde bidratt. I tillegg befinner alle mine informanter seg i samme aldersgruppe (22-23), noe som begrenser min evne til å si hvorvidt alder har en betydning for mitt prosjekt.

Mitt prosjekt har pragmatisk gyldighet fordi analysen svarer på spørsmålene jeg har stilt, og fordi jeg aktivt forsøkte å gi informanten en følelse av eierskap over forskningen (Tjora 2017: 233). For å oppnå transparens har jeg prøvd å vise hvordan jeg har valgt ut blant annet tema, spørsmål og informanter (Tjora 2017: 248). For å oppnå pålitelighet som forsker har jeg vært opptatt av å vise min egen posisjon og interesse, for slik å vise hvordan det kan påvirke forskningen (Tjora 2017: 235). Da jeg kun har gjennomført intervjuer med fire informanter er det vanskelig å si om mine funn vil gjelde alle kvinner som har flyttet fra bygda i Norge. Likevel vil jeg argumentere for at oppgaven vil kunne være generaliserbar på de enkelttemaene mine informanter har snakket detaljert om, selv om jeg kun har gjennomført intervjuer av fire informanter.

4. Analyse

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere jeg mine hovedfunn. Analysen er delt inn i fire hovedkategorier som tar for seg min problemstilling og forskningsspørsmål: Hvorfor jentene vil dra, hvordan de opplever byen, hvordan de opplever bygda, og hvorvidt de vil tilbake igjen. Hvorfor de vil dra, og hvordan de opplever byen ser jeg på i første underkapittel, «Å ville noe annet – mulighetens by», mens hvordan de ser på bygda blir diskutert i underkapittelet «Et avstandsforhold». Hvorvidt jentene vil tilbake til bygda blir hovedsakelig sett på i underkapittelet «Å vende tilbake», mens underkapittelet «Vennegjeng på flyttefot» handler om mitt konsept om *bygd i byen*, som er knyttet opp mot alle spørsmålene jeg stiller meg i denne oppgaven.

4.1 Å ville noe annet – mulighetens by

Selv om mine informanter maler et idyllisk bilde av oppveksten på bygda: «det var veldig fint, og så hadde vi jo naturen rundt oss og mye fritidsaktiviteter», sier de at selv hvor fin bygda var å vokse opp i, var det ikke den ideelle ungdomsplassen:

«Det er jo mye positivt med å bo på bygda, men det finnes jo også veldig mange negative sider ved det. For selv om jeg hadde mange muligheter når jeg var ung så er det ikke like enkelt å finne aktiviteter som passer nå, for eksempel: vi kan jo ikke gå på cafebesøk, det er ikke noen ungdomsklubber eller konserter, da må du til [by i fylket]. Ellers andre aktiviteter er det lite av da.»

(Andrea)

Mangelen på tilfredsstillende fritidstilbud peker seg ut som en av årsakene til at informantene ønsker seg ut av bygda. Dina sier blant annet at «Når jeg ble større og større, så lengta jeg til andre ting.» Disse uttalelsene passer fint inn i Villas konsept *livsfasebygda*, ideen om at hvordan man opplever bygda endrer seg gjennom faser i livet (Villa, 2002) og at bygda ikke alltid er drømmestedet for unge voksne, de heller trives heller i byen (Haugen & Villa, 2008: 148; Villa, 2002: 228-229). Et ord som gikk igjen da informantene reflekterte rundt det å bo i by var det *muligheter*. Samtlige trekker frem fritidsaktiviteter i regi av NTNUI, kino, kafebesøk, Studentersamfundet og shopping. Byen lokker med nye opplevelser enn det bygda har gjort som frister unge. Slik får byen i enkelte tilfeller det Grimsruds betegner som en «neonlyseffekt» (2000: 29).

For alle mine informanter var det studier som var den utløsende årsaken til å reise fra heimbygda, videregående for Andrea, så vel som høyere utdanning for de øvrige informantene. Da de forestiller seg sin egen framtid som en med utdanning og jobb, gjør det at de må flytte for å ta høyere utdanning, dette finner også Wiborg (1990: 72). Flere av dem kunne valgt å studere i byer/tettsteder nærmere heimbygda, men det var uaktuelt for dem, det ble «for nært». De valgte seg ut Trondheim og NTNU på basis av hvilke studier de ønsket seg, det de visste om byen og studiemiljøet på forhånd, og fordi det ikke var alt for langt hjemmefra. De ønsket ikke å bo for nære heimbygda, men heller ikke for langt unna. Som hos Orderud (2002: 84) finner jeg at mine informanter legger vekt både på utdanning og på stedet i seg selv når de flytter. Flere av dem valgte studie før studieplass, som også Grimsrud finner er vanlig (2004: 24). Mine informanter var likefullt opptatt av egenskaper ved Trondheim som studieby, noe som var en viktig faktor for at de endte med å studere nettopp her.

Men det er ikke bare mulighetene og studiene på mer sentrale plasser som frister. De vil ut av bygda en stund, og gjøre noe annet: «Jeg måtte komme meg bort, det er ikke bare behovet for noe der ute som frister, men det å rive opp rota litt». Sigrids tanker samstemmer med Wiborgs funn, om unge jenters ønske om å ikke «gro fast på hjemstedet» (1990: 72). Heimbygda der de har vokst opp er også der de har slått rot, og hvis de unge søker frihet er det naturlig at de vil gjøre noe med de røttene. Det er mye som tyder på at det å flytte fra heimbygda og til byen gjør nettopp det. Miljøet man blir en del av i studietiden er nok en måte å rive opp rota på, ved å øke sosial avstand til bygda. Jeg finner likevel at det er flere av mine informanter som ikke er opptatt av å fjerne seg fra heimlassen. I stedet tar de med seg det sosiale nettverket fra bygda med til studiebyen, og det blir deres primære sosiale nettverk i studietiden.

I tillegg til mulighetene trekker flere av dem frem friheten som kommer med å bo i en by versus en bygd. I motsetning til på bygda kjenner ikke alle igjen bilen din når du kommer kjørende eller hilser på deg på butikken. Den sosiale kontrollen informantene kjente på bygda, som Haugen og Villa (2008) også finner, kjenner jentene mindre på i byen:

Man møter en annen virkelighet i Trondheim. Hvis man er for god eller dårlig på skolen er det ikke bra, for tynn eller for stor. Det er lite å gjøre, så det blir mye prat. (...) Det er deilig å ikke møte noen jeg kjenner på butikken. Det er nok med de vennene jeg har.
(Sigrid)

Bygda som et samfunn der alle kjenner alle kan være en utfordring. Bygdesamfunnet blir slik både veldig inkluderende og ekskluderende samtidig, og sliter med negative sider som «sosial kontroll, mindre frihet, sladder og rykte» (Haugen & Villa, 2008: 148). Andrea sier blant annet: «Jeg pleier å gå til farmor for å få nyhetsoppdatering, fra bygda. Og da er det mest sånn, nei ho og ho har gjort sånn og...». I små lokalsamfunn der alle vet hvilken bil du kjører og hva du heter oppstår det lett rykter, som minsker det handlingsrommet de som bor der sitter på. Denne kontrollen er også kjønna. Ingen av mine informanter mener de ble påvirket av måten kjønnsrollene er organisert på bygda, og at dette ikke er en vesentlig for hvorvidt de vil tilbake igjen eller ikke. Likevel trekker de frem at bygda er «mer gammeldags» når det kommer til jobber og spesielt hva som er forventet av gutter. Sigrid sier blant annet at guttene hun møter i Trondheim er mindre «mannemenn» og Elise at guttene må være handy på bygda, mens de kan være mer feminine i byen.

Tönnies (2001: 52) beskriver bygda som et sted der mennesker er bundet sammen for livet. Dersom mine informanter er noen indikasjon så er de unge på bygda så sammenknyttet at de drar sammen når de velger å studere, og slik tar med seg en del av bygda til byen. Dette ser jeg på i neste underkapittel.

4.2 Vennegjeng på flyttefot

For mine informanter var en av de viktigste og mest sentrale faktorene for flytting, både til byen og tilbake til bygda, *venner og nettverk*. Alle informantene flyttet sammen med (eller etter) venner til Trondheim, og det er vennene fra heimbygda som er det viktigste nettverket de har i studiebyen:

Det er ganske mange flere fra bygda og nabobygdene som også har flytta hit. Blant annet bestevenninna mi som jeg har gått i klasse med siden jeg var seks år. (...) De jeg bor med er jo fra samme plass som meg. Så hun bestevenninna mi som jeg har gått i klasse med i alle år

hun bor på samme kollektiv, og også en som kommer fra tvers over fjorden så å si hun bor også der. Så vi har på en måte samla en liten gjeng fra Sunnmøre der.

(Andrea)

Slik har ikke mine informanter et like stort behov for å utvikle ett nytt sosialt nettverk i studiebyen. Sigrid sier blant annet at: «Så hadde det (å flytte til Trondheim) litt å si med gode venner fra [heimbygda], det gir trygghet. (...) De beste vennene mine nå er fra [heimbygda].» Det motvirker effekten Wiborg finner, altså den økte sosial avstanden til heimbygda som oppstår fordi man blir del av et nytt miljø i studiebyen (1990: 62). I stedet opprettholder de kontakten med barndomsvennene fra bygda, og skaper en *bygd i byen*. En *bygd i byen* fungerer som en vri på Villas konsept om en *by i bygda* (2002), der tilbakeflyttere tar med seg deler av byen til bygda. Her gjør utflytterne det samme, bare med bygda. Slik motvirker de også det urbane «Gesellschaft», og tar med seg «Gemeinschaft» fra bygda (Tönnies & Harris 2001). Andrea trekker frem at hun snakker med alle, og at folk som ikke er fra bygda ofte påpeker det. De vennskapene mine informanter tar med seg fra bygda er vennskap de har hatt hele livet som baserer seg på felles referanser og minner, noe som Granovetter nevner som en viktig del av sterke bånd (1973: 1361). Vennskapet deres er knyttet til deres tidligere og nåværende naboskap og nærhet, i samsvar med både Tönnis (2001) og Newcombs (Tjora, 2013) teorier. I Andreas tilfelle har så godt som alle fra bygda på hennes alder flyttet til Trondheim for studier, noe som gjør at man ikke mister kontakten med noen, og heller ikke utvikler en identitet separat fra dem som Grimsrud finner (2009: 36). For alle mine informanter er det nettopp de vennene de har tatt med seg fra bygda som er det viktigste sosiale nettverket de har, og denne venneflokk skaper heller en felles identitet knyttet til både bygda og byen, knyttet opp mot *bygda i byen*. Konseptet om *bygda i byen* vil kunne være relevante til andre forskningscaser, blant annet fordi jeg har brukt tidligere forskning og teori til å utvikle begrepet (Tjora 2017: 246).

Elise sier at det som hadde motivert mest til å dra tilbake var dersom det hadde vært flere folk på hennes alder i heimbygda. Dina er den av mine informanter som uttrykker størst ønske for å dra tilbake til bygda, gjerne for å etablere seg og starte en familie, men likevel er det vennene hennes som er viktigst:

Det som er største insentivet (for å flytte tilbake) nå er jo at flere venninner har flytta tilbake fordi de er ferdig studert. Og av gutta også, er det jo som sagt veldig mange som fortsatt bor hjemme. Nå så har jeg mesteparten av min omgangskrets der.

(Dina)

Det er venner og nettverk som står frem som den sentrale motivasjonsfaktoren for nettopp tilbakeflytting. Kanskje vil jobb framstå som en viktigere faktor når mine informanter er ferdig med studier, men for øyeblikket er det vennene som blir prioritert. Jeg, som Tönnies (2001: 29), mener disse vennskapene fra bygda kan fungere som en type familie. Og det jeg har funnet hos mine informanter, er at de akkurat som kvinnene hos Orderud (2002) og Sørлие et al. (2012), i stor grad prioriterer menneskene rundt seg i spørsmål om flytting. Der de finner at kvinner ofte tenker på familie, finner jeg at selv om både slekt og venner er viktig for mine informanter, er ikke familie i seg selv et sterkt nok motiv til å lokke jentene tilbake til bygda. Det er derimot vennegjengen.

Andrea, den av mine informanter som kommer fra den minste bygda, føler at hele gjengen må flytte tilbake for at hun skal dra tilbake til bygda: «Hvis alle hadde flytta tilbake så hadde det jo blitt bra. Men det er litt der det ligger, hvis alle hadde gjort det, så kunne det blitt bra.» Det minner om Villas teori om at utflytterne må komme tilbake i flokk, for å være sammen, og for å skape det de vil der (Villa, 2002: 230-231). Det er vennegjengen, og mulighetene som kommer med den, som gjør at det frister mer å dra tilbake hvis alle andre gjør det også. Hvis mange utflyttere returnerer til bygda, beskriver Villa (2002) at det oppstår en slags rurbanisering av bygda, der tilbakeflytterne tar med seg deler av byen tilbake til bygda. Slik skaper mine informanter en *bygd i byen* når de flytter ut sammen med vennene, mens de potensielt kan skape en *by i bygda*, som beskrevet av Villa (2002) hvis de flytter tilbake. Med utgangspunktet i vennegjengen skaper de noe som tar de positive sidene fra både bygda og byen med inn i sitt felleskap. Dette felleskapet, *bygda i byen*, har tryggheten fra bygda og mulighetene fra byen. Flytter de tilbake til bygda vil de fremdeles nyte godt av det felleskapet de beholdt i byen. Men i mellomtiden er det langt mellom informantene og bygda, og hva den avstanden gjør vil jeg gå nærmere inn på i neste underkapittel.

4.3 Et avstandsforhold

Alle mine informanter har dratt fra bygda, men de er likevel forskjellig i hvordan de forholder seg til bygda de dro fra. Tre av dem vil jeg etter Jamieson (2000) klassifisere som «attached leavers», mens en i større grad er «detached leaver». Men hos alle mine informanter har forholdet til bygda endret seg siden de dro. Flere av dem var fast bestemt på at de ikke skulle tilbake når de først dro. Andrea ler og sier at: «Nei, aldri tenkte jeg. Det vart for lite. Det var ingenting for meg. Det var for lite folk, for lite muligheter, for lite som skjedde.» Sigrid tar frem enda sterkere ord om følelsene hun hadde da hun dro fra bygda: «Jeg tenkte endelig, det var et

dritthøl». Dette samsvarer med Haugen og Villas undersøkelse av hvordan bygdeungdom ser på bygda, der de trekker frem negative sider som lite muligheter og at det er langt mellom folk, sammen med den negative sosiale kontrollen (2008: 144-148). Men selv om det fremdeles ikke er alle mine informanter som vil tilbake eller vet hvor de vil ennå, har de alle endret syn på bygda. Sigrid som flyttet fra et «dritthøl» sier at nå som hun har fått avstand så er det: «ikke så ille. Jeg kunne ikke skjønne hvorfor noen ville bo der, men nå gjør jeg det. Folk liker å kjenne naboer og ta seg en prat på butikken». Fraflyttingen gir et annet syn på ting, som ofte blir mer rosenrødt:

Det blir jo litt sånn at man setter mer pris på det, at hvis jeg hadde dratt hjem i dag i det fine været her så kan jeg bli stående på gårdsplassen og tenke herlighet - det er så fint her. Det har liksom gått over at man kanskje var litt lei og nå vil jeg herifra, og det er for lite og det er kjedelig her. (...) Nå, når jeg kan dra hjem når jeg vil og ikke er der så ofte så ser jeg mye mer de fine tinga og det positive med det og sånn da. Får et litt annet perspektiv på det, og det er jo noe med det at du ser ikke det du alltid har sett, (...) at jeg for øynene opp for det som er der.
(Dina)

Det er altså et perspektiv som oppstår når den geografiske og den temporale avstanden til heimbygda blir større. Informantene er ikke lenger bygdeungdom: de er både blitt mer voksne og mer urbane. Bygdeidyllen kommer lengre bort, og slik blir det idylliske synet større, og til tider nesten klisjéfyllt.

Wiborg skriver blant annet at forholdet til bygda i større grad blir preget av det «symbolske og emosjonelle» (2008: 164). Siden mine informanter tar med seg store deler av sitt sosiale miljø til studiebyen, er det forholdet til lokalsamfunnet og de som ble igjen som endres ved avstanden. Rosemalingen som skjer av heimbygda etter at mine informanter har flyttet, enten det gjør at de vil flytte tilbake eller ikke, får meg til å tenke på uttrykket «*abstinence makes the heart grow fonder*» fra Thomas Haynes hymne (Christian Classics Ethereal Library, Calvin Collage, Calvin Institute of Christian Worship & The Hymn Society, 2019). Hymnen handler om å ta avskjed med nettopp et kjært sted, og jeg argumenterer for at det i dette tilfellet også gjelder forhold mellom mennesker og deres hjemsted. Avstanden hvisker bort de negative sidene ved bygda, den sosiale kontrollen, avstandene og mangelen på ting å gjøre, og synliggjør det positive i mye større grad. Dette fenomenet vil jeg argumentere for at blir styrket når ungdommene lever i en *bygd i byen*. De positive tankene de har om bygda blir forsterket av forholdet de har til vennene rundt seg. Dette gjelder spesielt de av mine informanter som jeg klassifiserer som «attached leavers». To av mine informanter satt seg tilbake i stolen under intervjuet og beskrev hvordan

det var å komme hjem: Den friske luften, fjellene og fjordene, familie og venner. Dagen jeg gjennomførte disse intervjuene skinte sola i Trondheim, og de lengtet etter å nyte det fine været hjemme i stedet for i Trondheim.

Alle mine informanter identifiserer seg med heimbygda, Elise sier: «Jeg er patriot, jeg er stolt av bygda mi. Jeg er jo [stedstilhøringsnavn].» Det stemmer overens med Wiborgs argument om at hvor man identifiserer seg med ikke nødvendigvis er der man bor (2008: 159-160). Studentene skaper sin egen identitet bygget på hjemstedet, og de konstruerer et bilde av heimbygda (Wiborg 2008: 161-162). Både enkeltindividenes identitet og deres bilde av bygda vil jeg argumentere for at påvirkes av *bygda i byen*. Flere av mine informanter er stolte av hjemstedet og lengter tilbake til bygda, både plassen og folkene. Men som en kontrast til denne romantiseringen kommer Sigrid, som jeg klassifiserer som en «detached leaver» (Jamieson 2000). Hun har fått et mer tolerant bilde av bygda siden hun flyttet, men som fremdeles har de negative sidene klart for seg:

Hadde man tatt bort mamma hadde jeg ikke har noe kjærlighet til bygda. (...) Når menneskene jeg har der er borte så har jeg ikke noen tilknytning lengre.
(Sigrid)

Jeg argumenterer for at noe av det som avgjør forholdet til bygda, hvordan man identifiserer seg og hvorvidt man vil tilbake, er nettopp det sosiale miljøet man hadde mens man bodde der. For Sigrid er det familien som forankrer henne i bygda, mens forankringen hos mine andre informanter også henger sammen med vennene de hadde der og som de har tatt med seg til byen. De av mine informanter som hadde, og fortsatt har, de sterkeste båndene til vennene fra heimbygda er de som i størst grad er positive til å flytte tilbake. For de som flytter til byen sammen med venner fra bygda, spesielt i Andreas tilfelle der alle hennes jevnaldrende har flyttet, skaper ikke flyttingen en sosial avstand mellom de som drar og de som blir slik Wiborg (2008: 159) finner, men i stedet et felleskap i byen – en *bygd i byen*. Jeg tror dette, og muligheten for at det nettverket også drar sammen tilbake til heimbygda har en positiv virkning på en eventuell tilbakeflytting.

Alle mine informanter drar ganske ofte på besøk hjem til bygda, alle er hjemme i ferier. Dina og Elise, begge fra Trøndelag, drar oftere hjem for å jobbe, mens alle fire har sommerjobbene sine i bygda. Noen av dem drar altså hjem for å jobbe, mens andre drar for å komme hjem til familie eller å treffe venner:

Nå var vi så heldig å få vinterferie og da dro jeg heim og var der hele uka. (...) Når folk spør meg om jeg skal heim til påska da, sånne som ikke er fra [heimbygda], selvfølgelig skal jeg heim i påska, hvor faen ellers liksom? De bare sånn: «Nei tenkte på hytta da eller på ferie, jeg skal til Italia». Hva skal du i Italia, det er jo i påska det skjer! *ler* Så det er litt sånn stemning da. Så jeg drar hjem når jeg kan.

(Andrea)

4.4 Å vende blikket heimover

Vil jentene tilbake til bygda? Det spørsmålet er sentralt både i mediene og når jeg har jobbet med denne oppgaven. Ingen av informantene mine var sikre på fremtiden sin, hva de kom til å gjøre og hvor. Der to er ganske bestemt på at de ikke skal tilbake til bygda - Elise sier blant annet hun vil ut av Trøndelag - frister det å dra tilbake for to av mine informanter:

Nå er jeg jo ferdig å studere om 1 år. Jeg vet ikke om jeg nødvendigvis har lyst til å være her (Trondheim), men kanskje litt nærme hjemme. Jeg har jo lyst til å få en familie og en jobb, helt A4, det er egentlig det, det er på en måte dit jeg ønsker å komme. Kanskje om en femårs tid så har jeg begynt på det? (...) Det er kanskje den biten på midten, med unger og familie, at kanskje den passer bedre på bygda.

(Dina)

Dette finner man også i Villas (2002) konsept om *livssfasebygda*. Alle informantene mine trekker frem det gode ved å vokse opp på bygda, tryggheten, friheten og naturen. I *bygd i byen* nyter de godt av flere av disse godene, sammen med de egenskapene som preger byene. Ingen av dem kunne tenkt seg å vokse opp et annet sted, og det virker til at flere av dem heller ikke vil oppdra potensielle framtidige barn noe annet sted. Kun en av mine informanter er bestemt på å bo i by, mens resten vil tilbake til det mer rurale, om det er sin egen bygd eller en annens. Selv om mine informanter ikke er i denne fase av livet ennå, anerkjenner de at bygda vil være et bra sted for de som ønsker å starte familie, i samsvar med det Haugen og Villa (2008: 148) finner. Sørli et al. (2012) finner at kvinners flyttemotiv ofte er knyttet til familie, enten den man har eller den man vil etablere som Haugen og Villa (2008) peker til. Derimot argumenterer jeg for at venner begynner å bli viktigere enn familie når det kommer til flytting. Det at man i dag etablerer familie senere enn før, tatt i betraktning av mine funn, gjør at jeg argumenterer for at etablerte vennskap blir en viktigere og viktigere faktor når det kommer til hvor unge mennesker flytter, og at det også gjelder deres eventuelle tilbakeflytting til heimbygda. Er man en del av en gjeng med flere venner som vil tilbake og etablere seg og få barn i heimbygda, kan det være er det en sterk motivasjonsfaktor for den enkelte.

Selv om ingen mine informanter ikke var sikre på fremtidsplanene sine, drømmene gikk fra Afrika til Nord-Norge til heimbygda, hadde de likevel mye til felles. Alle kunne de tenkt seg å ende opp *i retning hjem*. Dina sier at hun vil være «litt nærme hjemme.», mens Andrea sier hun vil til hjemregionen, kanskje til nærmeste by, det samme sier Sigrid. Ønsket om å være nærmere heimlassen når de er ferdig med studiene finner jeg hos alle mine informanter. Dette fenomenet finner også Grimsrud (2000). Mine informanter identifiserer seg ikke bare med heimbygda, men også i selve regionen de kommer er fra. Det å flytte til et større sted enn heimbygda (i samme region) gjør at de er nærmere familie, men også på et sted med et større arbeidsmarked og dermed flere jobbmuligheter enn det hjemstedet kan tilby. Dette blir et mellomsted som kan oppfylle to av de viktigste flyttemotivasjonene, jobb og familie (Sørliet et al. 2012).

Når man ser enda lengre enn potensiell familieetablering, er mange av mine informanter positive til å bli gamle på bygda. Andrea sier at: «Det ser ut som en fin plass å være gammel på. Det er jo samhold mellom de også. Bruker hverandre til å ha sosiale aktiviteter.»

Ja. Det er rolig og fint. Jeg som har jobbet litt på sykehjem ser forskjell på de i by og bygd, og jeg vil mye heller bli gammel på sykehjemmet i bygda. De har bedre omsorg. Så kan jeg være med familien.

(Elise)

Dette er motstrider deler av Villas konsept om en *livsfasebygd*. Bare en av mine informanter likt som Villas (2002: 235) informanter, som tenderer til å dra ut igjen av bygda på sine eldre dager. Dina sier: «Jeg vil nok litt tilbake i litt mer sentral retning når jeg blir eldre». Mens mine informanter som gjerne kunne tenkt seg å bli gamle på bygda trekker frem samholdet og omsorgen på bygda, fokuserer Dina på potensiell nedlegging av sykehjemmet og hvor lite miljøet er. Tankene deres om fremtiden henger nok sammen med at jeg har snakket med informanter som har et langt liv foran seg før pensjonistlivet kommer.

5. Konklusjon

Hvor vi flytter påvirker hvem vi blir og hvordan liv vi lever. Norge er et langstrakt land, og at det bor mennesker rundt enhver krok og fjordarm er noe vi er stolt av. Likevel er urbanisering en stor del av tiden vi lever i, og det er spesielt kvinnene som flytter fra de norske distriktene fokuset blir lagt på. Dette har motivert meg til å snakke med og skrive om disse kvinnene som forlater bygda. Ut ifra dette formulerte jeg problemstillingen: «Hva påvirker om jenter vil flytte

tilbake til heimbygda?» i tillegg til forskningsspørsmålene: «Hvorfor drar jenter fra bygda og hvordan forholder de seg til bygda etter de har dratt derifra?». Disse spørsmålene har jeg funnet svar på hos mine informanter, og utviklet konsept med grunnlag i disse svarene. I dette kapittelet vil jeg presentere mine hovedfunn, trekke en konklusjon og legge frem forslag til videre forskning.

5.1 Hovedfunn

Det er mye som påvirker hvor man vil bosette seg. For mine informanter er det utdanning, jobb og venner som utgjør de dominerende hensynene til hvor de flytter. Det gjelder både når de flytter bort fra bygda og om de ønsker å flytte tilbake til heimplassen etter endt utdanning. Utdanning og muligheter i byen er faktorer som trekker bygdeungdommen bort fra bygda og inn i byen. Dette lokker dem ut fordi de vil rive opp rota i bygda. De har interesser som samsvarer med det som er tilgjengelig i byen, og fordi utdanning er viktig for fremtidige jobbmuligheter. Vil bygdejentene tilbake til bygda? Familie, jobb og venner er potensielle faktorer som kan trekke dem tilbake til bygda igjen. Årsakene bak dette kommer av hvor høyt kvinnene verdsetter vennskap og et sosialt nettverk, og ideen om den gode oppveksten på bygda. Alt i alt passer disse årsakene godt sammen med tidligere forskning på flyttemotiver (Orderud, 2002; Sørlie et al., 2012), men det jeg finner som skiller seg ut er den voksende betydningen av venner.

I tillegg til mulighetene som frister i byen, er viktigheten av venner for unge kvinner i dag en avgjørende faktor når det kommer til bosted. Mine informanter er tettest knyttet til de vennene de har hatt siden barndommen, altså de vennene de har tatt med seg fra bygda. Når disse flytter til byen gjør også mine informanter det, og hvis vennene flytter tilbake vil mine informanter følge etter. Her oppstår det en *bygd i byen*, et konsept som fungerer som en vridning og tilføyelse på Mariann Villas konsept om en *by i bygda*. Eksisterer det en *bygd i byen* motvirker det også den sosiale avstanden som Wiborg (1990) og Grimsrud (2000) finner, men har man ikke dette bygdefelleskapet i byen tror jeg denne avstanden likevel vil oppstå. Jeg tror idéen om at hele vennegjengen drar tilbake til heimbygda samtidig er en veldig kraftfull idé, og at den står sterkt hos flere av mine informanter når det kommer til å flytte. Dette funnet samsvarer godt med forskningen Grimsrud (2000) har gjort, som en måte å motvirke de delene av bygdekulturen bygdejentene tar avstand fra.

Mine funn tilsier at hvordan bygdejentene ser på seg selv og hvordan de forholder seg til heimplassen endrer seg når de flytter bort. Flere av mine informanter var lei av bygda når de

flyttet og hadde ingen ønsker om å dra tilbake med det første. Men den geografiske og tidsmessige avstanden til bygda som oppstår når informantene flytter til byen endrer også hvordan de ser på bygda, fra utelukkende negativt til noe som også kan være positivt, som resonnerer godt med ordtaket: «*absence makes the heart grow fonder*». Som hos Wiborg (2008), finner jeg at bygdeungdommen konstruerer sitt eget bilde av heimbygda og at forholdet til bygda preges av følelser. De ser i større grad de gode sidene ved bygda, samholdet og naturen, mens de negative sidene blir mindre. Om dette også oppstår i et felleskap, i *bygda i byen*, kan det forsterke dette fenomenet, og hindrer den avstanden mellom bygda og bygdeungdommen som Wiborg (2008) beskriver.

5.2 Videre forskning

Mine funn er sterkt påvirket av de kriteriene jeg satte for deltagelse i min undersøkelse, altså unge kvinner som har flyttet fra mindre bygder til Trondheim for å studere. Jeg mener det vil være interessant å se på gutter i samme situasjon for å se på hvordan deres livssituasjon sammenfaller med bygdejentene jeg har snakket med. Spesielt synes jeg mine funn rundt vennegrupper som motivasjon for å flytte er særdeles interessant: Bli venner en viktigere motivasjonsfaktor til flytting og bosted i dagens samfunn, der familie har vært viktig tidligere? Henger dette sammen med at flere og flere får barn senere eller velger å ikke få barn overhodet? Er dette like viktig for begge kjønn? Dette er spørsmål jeg synes det ville være veldig spennende å se nærmere på.

Det samme gjelder hvordan geografisk og tidsmessig avstand påvirker menneskers forhold til sted og lokalsamfunn. Nostalgi og romantikk går igjen hos alle mine informanter, og er derfor ikke en individuell følelse, men et samfunnsmessig fenomen, som det ville være interessant å forske på.

Litteraturliste

Almås, Reidar, Haugen, Marit, Rye, Johan Fredrik & Villa, Mariann (Red.). (2008). *Den Nye bygda*. Trondheim: Tapir akademisk forl.

Christian Classics Ethereal Library, Calvin Collage, Calvin Institute of Christian Worship & The Hymn Society. (2019). Isle of beauty, fare thee well. Hentet fra https://hymnary.org/text/shades_of_evening_close_not_oer_us

Fosso, Eli Janette & Alvheim, Sturla. (2001). *Unge voksnes flyttevalg : en gjennomgang av koblete flyttedata for seks norske kommuner*. Bergen: Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning.

Granovetter, Mark S. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380. <https://doi.org/10.1086/225469>

Grimsrud, Gro Marit. (2000). *Kvinner på flyttefot* (Flyttemønster og bygdekultur. Om kvinner på flyttefot og kvinners karrieremuligheter i, distriktsarbeidsmarkedet 8273564703). Lillehammer: Østlandsforskning.

Haugen, Marit S. & Villa, Mariann. (2008). Idyllisk eller kjedeleg? Slik ungdom ser bygda. I Reidar Almås, Marit Haugen, Johan Fredrik Rye & Mariann Villa (Red.), *Den nye bygda*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.

Helljesen, Vilde. (2017, 22.07.2017). NRK-gjennomgang av nei-kommunene: Preges av forgubbing og fraflytting. *nrk.no*. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/nrk-gjennomgang-av-nei-kommunene -preges-av-forgubbing-og-fraflytting-1.13644969>

Jamieson, Lynn. (2000). Migration, Place and Class: Youth in a Rural Area. *The Sociological Review*, 48(2), 203-223.

Johannessen, Lars E. F., Rafoss, Tore Witsø & Rasmussen, Erik Børve. (2018). *Hvordan bruke teori? : nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Lengermann, Patrica Madoo & Niebrugge, Gillian. (2014). Contemporary Feminist Theory. I George Ritzer & Jeffrey Stepnisky (Red.), *Sociological theory* (9th ed. utg., s. 440-486). New York: McGraw-Hill.
- Orderud, Geir. (2002). Unge voksne i distrikts-Norge - flytteplaner og flyttemotiver. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 2(1), 83-88.
- Sandmo, Espen. (2016, 18.06.2016). Håper å stoppe fraflyttingen. *nrk.no*. Hentet fra <https://www.nrk.no/trondelag/haper-a-stoppe-fracflyttingen-1.13044101>
- Statistisk sentralbyrå. (2017, 9. mars). Fødte, 2016. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/fodte/aar/2017-03-09>
- Statistisk sentralbyrå. (2019, 7. mars). Fødte. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/fodte>
- Sørli, Kjetil, Aure, Marit & Langset, Bjørg. (2012). *Hvorfor flytte? Hvorfor bli boende? : bo- og flyttemotiver de første årene på 2000-tallet*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Tjora, Aksel Hagen. (2013). Festivalfelleskapsfølelser. I Aksel Hagen Tjora (Red.), *Festival! Mellom rølp, kultur og næring* (s. 265-289). Oslo: Cappelen Damm.
- Tjora, Aksel Hagen. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Tjora, Aksel Hagen. (2018). *Viten skapt : kvalitativ analyse og teoriutvikling*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Tönnies, Ferdinand & Harris, José. (2001). *Community and civil society*. Cambridge ;,New York: Cambridge University Press.
- Universitetet i Bergen & Språkrådet. (2018a). Bygd. I *Bokmålsordboka*. Hentet fra https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=bygd&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&begge=+&ordbok= begge

- Universitetet i Bergen & Språkrådet. (2018b). Flytte. I *Bokmålsordboka*. Hentet fra https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=flytte&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&begge=+&ordbok=begge
- Vassenden, Anders. (2018). Produktive anomalier. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2(02), 145-163. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2018-02-03>
- Villa, Mariann. (2002). Livsfasebygda : når sosialt behov endrar seg. I(s. 227-242). Trondheim: Tapir, 2002.
- Villa, Mariann & Haugen, Marit S. (Red.). (2016). *Lokalsamfunn*. Oslo: Cappelen Damm.
- Wiborg, Agnete. (1990). *Jenters utdanning : enveisbillett ut av distriktene?* Oslo.
- Wiborg, Agnete. (2008). Flertydige bilder og ambivalent tilhørighet. I Reidar Almås, Marit Haugen, Johan Fredrik Rye & Mariann Villa (Red.), *Den Nye Bygda*. Trondheim: Tapir akademisk forl.

Vedlegg 1 - Intervjuguide

Åpnings spørsmål

Jeg vil se på kjønn og fraflytting fra norske bygder. Vi lever i en tid der flere og flere bygder blir mindre og mindre, der spesielt kvinner er de som drar. Det er dette jeg ville snakke om i dag. Er det noe du lurer på?

Kan du si litt om deg selv? Hvor er du fra? Hvor bor du nå? Hva studerer du? Alder? Fritidsaktiviteter (verv/ frivillighet)? Hva gjør dine foreldre/pårørende?

Kan du fortelle litt om da du flytta hit? Hvordan endte du opp med å studere her? Var det ditt valg?

Hvordan opplever du Trondheim som studentby?

Hvordan opplever du å bo i en større by?

Refleksjons spørsmål

Studier

1. **Vil du fortelle litt om studiet ditt?**
2. **Hvorfor ville du studere det du studerer? Hva har du lyst til å jobbe med? Føler du at det er et valg du tok selv?**
3. Hva tenker du om deg vs. de andre på studiet ditt i forhold til hjemsted? (Mange andre fra små steder? Forskjeller?)
4. **Hvilke høyere utdannings muligheter er det der du kommer fra?**
5. **Hadde du tanker om å gå yrkesforberedende? Hva slags muligheter for det er det der du er fra?**
6. Kjenner du noen som har tatt yrkesfag? Hvordan er de?

Bygda

7. **Kan du fortelle om den bygda du kommer fra? Størrelse? Hva er typisk? Folk? Område? Hva jobber folk flest med? Likte du å bo der, å vokse opp der?**
8. Når dere skulle «til byen» eller til et sentralt sted, hvor reiste dere da?
9. **Hvorfor dro du fra bygda?**
10. **Hva tenker du om å flytte tilbake? Hva tenkte du før du flyttet? Hva tror du at du kommer til å gjøre?**
11. Er det noen endringer som ville ført til at du hadde mer lyst til å flytte tilbake?
  - a. For eksempel hva tenker du om prosentvis nedbetaling av studielån og lavere skatter som finnes bla. i Finnmark? Eller Vanylven som også vil lokke med nedbetaling av studielån, høyere startslønn ol.?
12. Hvilke jobbmuligheter har du hvis du flytter tilbake?

13. Er det mange andre fra stedet du er fra som har flyttet ut for å studere? Hva slags mennesker er det og hva slags yrker studerer de til?
- 14. Hvis du hadde hatt muligheten til å studere der du kommer fra / nærmere der du kommer fra, hva hadde du tenkt om det?**
15. Kjenner du andre som har flyttet tilbake? Kan du i så fall fortelle hvem de er? Hva er deres historie?
16. Hvor ofte er du tilbake på besøk i bygda?
- Hvorfor drar du hjem / hvorfor ikke?
  - Hva reagerer du på når du kommer tilbake?**
  - Har forholdet ditt til heimbygda forandret seg etter at du flyttet?
- 17. Hvor har du mesteparten av vennene og kontaktene dine? Hvor er familien din?**
18. Hva har du til felles med de som ble igjen på bygda?
19. Identifiserer du deg med bygda di? Føler du at du hører hjemme der? Hvorfor? Påvirker det om du har lyst til å flytte tilbake?
20. Hvis du kunne valgt hvor i landet du vokste opp, hvor ville du ha vokst opp da?
21. **Føler du et press på å flytte tilbake?** Har andre tanker og meninger om du bør flytte tilbake? Hvem?

Kjønnsroller på bygda

- 22. Har du noen tanker om kjønnsroller på bygda, for eksempel i kontrast til byen?**
- Hva opplever du at blir forventet av en dame på bygda? Hva blir forventet av en mann?
  - Hva opplever du at blir forventet av en dame i byen? Hva blir forventet av en mann?
  - Kjenner du selv på disse kjønnsrollene? Opplever du at du er bevisst på de?
- 23. Er dette noe du tenker på når du tenker over hvorvidt du vil flytte tilbake eller ikke?**

Deg og fremtiden

24. Hva er tankene dine om hvem du er nå, vs. hvem du var før du flyttet? Har du endret deg?
25. Hvis du hadde blitt i bygda i stedet for å flytte for å studere, hva tror du at du hadde gjort nå?
- 26. Hvor har du lyst til å være om 5 år? Hva vil du gjøre?**
- 27. Ser du for seg å bli gammel i heimbygda?**

Avslutnings spørsmål

Er det noe annet du tenker på som relevant i forbindelse med det vi har snakket om, eller noe du vil snakke mer om? (Er det noen andre du tenker det kan være relevant/interessant å snakke med om samme temaet? Noen du kjenner?)

Takk for intervjuet!

Vedlegg 2 - Infoskriv

Din deltakelse i forskningsprosjekt knyttet til bacheloroppgave om flytting for å studere ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU

Vi takker for at du har sagt deg villig til å delta i et forskningsprosjekt for bacheloroppgave ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap ved NTNU. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Instituttets bachelorstudenter skriver en oppgave som innebærer analyse av dybdeintervjuer. Opplysningene samlet inn i oppgaven vil bare brukes til denne. Dersom det er aktuelt å bruke opplysninger til annet formål, vil du bli kontaktet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

NTNU, Institutt for sosiologi og statsvitenskap er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du er kontaktet som deltaker i dette prosjektet på basis av kjønn, hvor du er fra og din status som student i Trondheim.

Hva innebærer det for deg å delta?

Du blir invitert til et intervju som varer mellom 30 og 45 minutter. Du kan selv velge passende sted for intervjuet. Intervjuet vil tas opp med en digital lydopptaker.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Du kan når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Lydopptaket fra intervjuet blir lagret på en SD-minnebrikke. Opptakeren har verken tilkobling til internett- eller telenett. Etter opptak bringes opptakeren til instituttets eget transkripsjonsrom, hvor opptaket transkriberes av studenten selv. I transkriberingen anonymiseres opplysninger som kan identifisere deg som person. Etter dette slettes minnebrikken. Dermed er det ingen opplysninger som kan knyttes til deg som person som følger med videre i prosessen med analyse og publisering.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31. mai 2019. Da vil alle personopplysninger og lydopptak destrueres.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

På oppdrag fra NTNU Institutt for sosiologi og statsvitenskap har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Åshild Lunestad ved NTNU, på epost aashild@lunestad.com eller telefon: 94279202
- NTNU Institutt for sosiologi og statsvitenskap, ved ansvarlig for emnet sos2900, Emil Røyrvik, tlf 93 087 708, emil.royrvik@ntnu.no
- NTNUs personvernombud: Thomas Helgesen, tlf 93 079 038, thomas.helgesen@ntnu.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Åshild Lunestad

Ewa Morsund

Prosjektansvarlig

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Reis hvis du må», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i dybdeintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til anonymisering, innen 1 måned etter gjennomført intervju.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

